

15 TEMMUZ ÖNCESİ FETÖ MEDYASINDA PSİKOLOJİK SAVAŞ GAZETECİLİĞİ

Dr. Haluk ÖLÇEKÇİ

Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi
holcekci@gmail.com

Öz

Türkiye için 15 Temmuz 2016 tarihi, ABD'nin 11 Eylül'ü gibi bir dönüm noktasıdır. Devletin en stratejik yerlerinin ele geçirilmesi ve sivil-asker ayrımı olmaksızın insanların hedefe konduğu o kanlı gecede silahların gölgesinde bir güç gösterisi yapılmıştır. Orduların cepheye sürüldüğü ve büyük maliyetlerin ödendiği sert güce dayalı geleneksel savaşlar yerine, daha çok asimetrik yöntemler ve terör örgütlerinin eylemleri aracılığıyla yürütülen hibrit savaş, o gece Türkiye üzerinde uygulanmıştır.

Günümüzün uluslararası güç mücadelesinde ülkeler sert güce başvurmak yerine öncelikle yumuşak güç unsurlarıyla amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadır. Yumuşak gücün en önemli unsurlarından birisi olan medya, FETÖ'nün örgüt yapılanmasında önemli bir yer işgal etmektedir. FETÖ medyasının Türkiye'nin yakın tarihindeki yayın faaliyetleri, uluslararası güç mücadelesine hizmet eden niteliklere sahiptir. FETÖ emri altındaki sivil toplum kuruluşları, sermaye gücü ve devletin en kritik birimlerine yuvalanmış örgüt mensuplarını kullanarak Türkiye'yi istikrarsızlaştırmaya ve itibarsızlaştırmaya yönelik çok sayıda kumpas ve tuzakları yönetmiş, medya yapılanması sayesinde kamuoyu algısını şekillendirmiştir.

Bu makalede uluslararası güç mücadelesinde yumuşak güç unsuru olarak kullanılan medyanın rolü üzerinde durulmaktadır. Buna bağlı olarak FETÖ'nün medya yapılanmasının Türkiye'yi 15 Temmuz'a götüren süreçteki faaliyetleri incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Medya, Psikolojik Savaş, Kamu Diplomasisi, 15 Temmuz, FETÖ.

PSYCHOLOGICAL WARFARE JOURNALISM IN THE FETÖ MEDIA BEFORE 15 JULY

Abstract

For Turkey, July 15, 2016 is a turning point as for the US as September 11. The most strategic locations of the state were seized and a demonstration of power was made in the shadow of weapons in that bloody night where people were targeted without civil-military distinction. The hybrid war that was carried out by means of acts of asymmetric methods and terrorist organizations, rather than traditional warfare based on hard power, where the armies were driven to the frontiers and the big costs were paid, was applied on Turkey that night.

In today's international power struggle, instead of resorting to hard power, countries are trying to reach their goals with soft power elements. One of the most important elements of soft power, the media occupies an important place in the organization of FETÖ. FETÖ's media's recent publications in Turkey have characteristic that serve the international power struggle. Through its structured media, FETÖ has shaped the public perception by using non-governmental organizations under its control, capital power, and members of the organization nestled in the most critical units of the state which discrediting and destabilizing Turkey by using a large number of setups and traps.

This article focuses on the role of the media as a soft power component in the international power struggle. Accordingly, the activities of FETÖ's media structure in the process leading to Turkey on July 15 are examined.

Keywords: Soft Power, Media, Psychological Warfare, Public Diplomacy, 15 July, FETÖ.

Giriş

Türkiye, 15 Temmuz 2016 tarihinde asker üniforması altına gizlenmiş bir yapılanmanın kanlı darbe girişimine sahne oldu. Bu kalkışmada, 15 Temmuz gecesinin ateşli silahlarından çok daha etkili yumuşak güç unsurlarının uzun süre alt yapısını hazırladığı yeni nesil bir savaşın izleri vardı.

FETÖ örgütünün 15 Temmuz'da silahların namlusunu millete çevirmeden önce, medya ve sivil toplum kuruluşlarını kullanarak Türkiye'nin bağımsızlık sistemini çökertmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Türk devletine ve milletine karşı yürütülen vekâlet savaşlarının bir aracına dönüşen FETÖ'nün medya yapılanması, 15 Temmuz'un hazırlık sürecinde o kanlı gecenin F-16'larından çok daha etkili bir silah olarak sayısız operasyonda kullanılmıştır.

Türkiye'ye karşı yürütülen vekâlet savaşının bir aşaması olarak 15 Temmuz gecesi silaha başvuran FETÖ'nün, aslında yarım yüzyıl öncesine dayanan sivil örgütlenme geçmişi söz konusudur. Bilhassa 2013 yılından itibaren sahip olduğu medya yapılanması ve etkilediği diğer medya araçlarıyla Türkiye'de etkileri çok yüksek yıkıcı faaliyetler yürütmüştür.

Yumuşak gücün doğrudan ülkeleri yönlendirme, dirence karşı darbe vurma ve zayıflatma amaçları FETÖ medyasının algı oyunları ile hayat bulmuştur. FETÖ medyası örgütün eylemlerine paralel bir şekilde devletin resmi kurum ve kuruluşlarına açıktan saldırarak, devlet sırlarını ifşa ederek, belirlenen amaçlar doğrultusunda kamuoyu algısı oluşturarak ve seçilmiş meşru hükümetleri etkisizleştirmeye çalışarak taşeronluğunu yaptığı ülkelere hizmet etmiştir.

Bu manada, toplumsal hayatın her alanında örgütlenen ve devletin en mahrem kurumlarına kadar sızmayı başarmış paralel yapıyı Türkiye'yi istikrarsızlaştırma ve işgal amacıyla kullanılan taşeron bir örgüt, 15 Temmuz silahlı kalkışması ve öncesinde yaşanan kumpas ve operasyonları ise yeni nesil savaşların bir uygulaması olarak tanımlamak mümkündür.

Makale, nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Belirlenen amaç kapsamında literatür taramasının yanı sıra döneme ait gazete arşivleri incelenmiştir.

Çalışma, 15 Temmuz ihanetinin görünürdeki silahlı yüzünün dışında görünmeyen pek çok yüzünden birisi olan medya yapılanması ve faaliyetleri üzerinde durmaktadır. Türkiye'yi 15 Temmuz'a götüren süreçte FETÖ örgütünün medya yapılanması ve faaliyetlerinin devletlerin yeni nesil güç savaşlarında yumuşak güç unsuru olarak nasıl kullanıldığı ele alınmaktadır. Çalışmanın nihai amacı; belirlenen hedefleri doğrultusunda kamuoyu algısı

oluşturmaya ve seçilmiş meşru hükümetleri etkisizleştirmeye çalışan ve bu amaçla örgütün eylemlerine paralel bir şekilde devletin resmi kurum ve kuruluşlarına saldırarak devletin sırlarını ifşa etmeyi bir medya faaliyeti olarak gizleyen örgütün, Türkiye'ye karşı yürütülen yeni nesil savaşlardaki rolünü ortaya çıkarmaktır.

Yumuşak Güç Savaşlarında Medyanın Rolü

Dünyada Soğuk Savaş yıllarıyla birlikte gücün ve güce dayalı siyaset anlayışının yaşadığı büyük bir dönüşüm söz konusudur. Nükleer gibi yıkıcı silahların kullanımı, doğrudan sömürge yönetiminin zorlukları ve özellikle gelişmiş ülkelerde yaşanan toplumsal değişimlerle insan hakları ve şeffaf yönetim gibi konularda talep ve tepkilerin daha fazla gündeme gelmesi gücün kullanımıyla ilgili anlayışın değişmesine neden olmuş ve böylece yumuşak güç uygulamaları önem kazanmaya başlamıştır (Nye, 2004: 27). Bu dönüşümün bir sonucu olarak, devletler baskıya ve zoraki yaptırımlara dayalı sert güce başvurmadan önce, yumuşak güç ile daha uzun vadede ve geniş kesimler nezdinde rıza yaratarak uluslararası siyasetin meşruiyet zemininde sürdürülmesi çabasıyla hareket etmeyi tercih etmektedir.

Uluslararası ilişkilerde bir devletin başka bir devlete karşı uyguladığı ve normal şartlar altında o devletin yapmak istemeyeceği bir şeyi yapmasını sağlamaya yönelik etkiyi ifade eden güç olgusunu geliştirmek devletlerin başlıca amaçları arasındadır. Siyasetin bir vasıtası olarak kullanılmayan veya kullanılma becerisi gösterilmeyen yeteneğin güç olma niteliği yoktur. Geleneksel olarak bir ülkenin büyük bir güç olduğunu gösteren savaş gücü, gelişen teknolojilerin güç kaynaklarını değiştirmesiyle farklılaşmıştır. Küreselleşme çağının bilgi toplumunda güç daha az oranda toprak, askeri güç ve doğal kaynaklara, daha fazla ise bilgi, teknoloji ve kurumsal esnekliğe dayanmaktadır (Wenger, 2001: 8). Bu dönüşüm ihtiyacı başta ABD olmak üzere Batı dünyasında güvenlik kurgularının sert güç yanında yumuşak gücü de uygulayacak yeni bir güç projeksiyonu geliştirilmesini dikte etmiştir.

İlk defa 1990 yılında Joseph S. Nye tarafından yayımlanan "Liderliğe Zorunluluk: Amerikan Gücünün Değişen Doğası" adlı kitapta yer verilen Yumuşak güç kavramı, daha sonra 2004 yılında yine Nye tarafından yayınlanan "Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu" adlı çalışmada ABD açısından ayrıntılı olarak incelenmiştir (Yılmaz, 2011: 31-32).

Askeri güç ve yeteneklerin en etkin güç olarak tanımlandığı Soğuk Savaş sürecinin aksine, günümüz bilgi çağında etkin güç kamuoyunu yönlendirebilme, ikna ve pazarlık yeteneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Yumuşak güç kavramsallaştırmasına göre; küresel sistemin çok kutuplu yapısı, uluslararası örgüt ve medyanın artan etkisiyle birlikte askeri

kapasitenin geri planda kalması, asimetrik savaş yöntemlerinin üretilmesi ve klasik orduların etkinliğinin azalması, çağımızda sert gücün önemini azaltmıştır. Nye (2003: 10-11) yumuşak gücün kullanımını şöyle tarif etmektedir: “Eğer istediğim şeyi istemeni sağlayabilirsem, o zaman yapmak istediğin şeyi yapmaya seni zorlamama gerek yoktur”.

Devletlerin artık sadece diğer hükümetleri veya uluslararası örgütleri değil, yabancı toplumları da hedefleyen politikalar geliştirmek zorunda kalması, günümüz dünyasında bilgi, kültür ve iletişimin önemini daha da artırmıştır. Haberleşme ve kitle iletişim araçlarında yaşanan devrim niteliğindeki gelişmelerin yeni nesil savaş olgusuyla birlikte değerlendirilmesi bilgi savaşı kavramını doğurmuştur. Devletlerin dış politikasında stratejik bir etken olarak değerlendirilen bilgi ve yaydığı bilgi üzerinden kitleleri yönetmenin bir aracı olan medya da yumuşak güç araçları (Soft Power) olarak nitelenmektedir. Ulusal hedeflere ulaşmada askeri gücün tek başına yeterli olmadığı düşüncesi, askeri gücü kapsayan Sert Gücün (Hard Power) yanında siyasi ve kültürel değerleri içeren yumuşak gücün de kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, hem sert hem de yumuşak güçle oluşturulan entegre bir strateji olan “Akıllı Güç” (Smart Power) ile yürütülen bir dış politika biçiminden söz edilmektedir (Nye, 2004: 8-9). Ancak yumuşak ve sert güç arasında korunması gereken optimal bir denge söz konusudur. Askeri gücün aşırı kullanılması durumunda, Yumuşak Güç bağlamında toplumsal olanakların devreye sokulması zorlaşmaktadır. Burada sert ve yumuşak gücü birleştirme becerisi olarak Akıllı Güç önem kazanmaktadır. Sovyetler Birliği Soğuk Savaş'ta Macaristan ve Çekoslovakya'yı işgal ettiğinde, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da oluşturduğu yumuşak gücünün altını oyduğu hafızalardadır. İsrail'in 2006'da Lübnan'ı bombaladığında neden olduğu sivil ölümler, Mısır, Ürdün ve Suudi Arabistan'ın Hizbullah'a yönelttiği eleştirilerin değerini önemsizleştirmiştir (Nye, 2006).

Çok değerli hale gelen bilginin ve alt yapısında bilgi sistemlerine hâkimiyetin yattığı Yumuşak Güç mücadelesi, geleneksel savaşı ortadan kaldırmak yerine yönetmeye dayanmaktadır. Bilgi savaşı, bilginin stratejik olarak yönetimi ve düşmanın bilgiyi yönetmesinin sınırlandırılmasını kapsamaktadır. Bu amaçla tüm elektronik harp faaliyetleri, sayısal bilgi harekâtı faaliyetleri, bilgi harekâtı yönetimi faaliyetleri ve sivil-asker işbirliği gayretleri ile stratejik iletişim gayretlerini içine almaktadır (Talimname, KKT 100-5). Yeni nesil güç mücadelesinin tarafları cep telefonları, yaygınlaşan internet ve sosyal medya ağları sayesinde yatay teşkilatlanma olanağına kavuşarak sivil toplum içinde kamufle olmayı ve daha az hedef teşkil etmeyi başarmışlardır. Böylelikle cephesiz ve barışta bile uygulanabilen psikolojik harekât ve siber savaş teknikleri ile hasmın itibarsızlaştırılması, hedef

kamuoylarının algı ve kanaatlerinin çıkarlara göre şekillendirilmesi, bilgi sistemlerine saldırı ve bilgi toplama mümkün olabilmektedir.

Devletlerin doğrudan savaşmak yerine psikolojik savaş ya da hibrit savaş gibi farklı savaş yöntemlerini kullanarak yürüttüğü yeni nesil vekâlet savaşlarında nihai hedefin düşmanın azim ve kararını kırmak gibi soyut ve zor ölçülebilen bir alana kayması, halk desteği ve halk nezdinde meşruiyeti önemli hale getirmiştir. Hedefe ulaşmak için fetih anlayışı yerine halkı ikna etmek, algı ve kanaatlerini etkileyebilmek daha ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla düşmanın imhası yerine halk desteğinin kazanılmasına ya da iradesinin kırılmasına dayanan yeni nesil savaş anlayışının halka ulaşmak için elindeki en büyük silahlardan birisi medya haline gelmiştir (Hammes, 2004: 331).

Geniş halk kitlelerine seslenebilme olanağı bulunan medya, kamuoyu oluşturma fonksiyonu ile halkın görüşlerinin oluşmasında ve düzenlenmesinde başat bir rol oynamaktadır. Bireylerin toplumsal hayatın bir parçası haline gelmesi, toplumsal amaçlar ve değerler için motive edilmesinde etkin bir araç olan medya, toplumun kanaatlerini ve davranışlarını etkileme gücüne sahiptir (MacBride, 1993: 15). Yönlendirme ve ikna etme yeteneğinin yanı sıra gündem belirleme, bilgilendirme, tanıtma, algı oluşturma, ön yargıları kırma ve etkileme gibi işlevleri medyayı stratejik bir güç haline getirmektedir. Küreselleşme süreciyle birlikte kamuoyu oluşturma ve toplumu belli yönler kanalize edebilme yeteneğini artıran medya, kurgulanan ve istenilen tepkiler için manipülasyon amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Yaptığı yayınlarla kamuoyu oluşturan medyanın imalatı olan gündemlere karşı çıkanlar ise suskunluk sarmalı duvarına çarpmaktadır (Neumann, 1992: 75). Medyanın kamuoyu oluşturma özelliği, yanlış kullanıldığında ve ehil olmayan ellere geçtiğinde önemli tahribatlara yol açabilmektedir. Toplumlara etkileme, yönlendirme başarısı medyayı psikolojik savaşın vazgeçilmez bir aracı yapmaktadır.

Askeri ve güvenlik odaklı stratejilerle uygulanabilecek bir yaklaşımın ötesine geçen halk merkezli güç mücadelesinde; sosyoloji, sosyal psikoloji, uluslararası ilişkiler, yönetim ve organizasyon gibi disiplinler arası uzmanlık bilgileriyle oluşturulan bakış açısını halk üzerinde uygulayabilmek için medyanın toplum üzerindeki belirleyici gücünden faydalanılmaktadır. Medyanın toplumu değiştirip dönüştürme gücü (Barrett ve Braham, 1995: 84) psikolojik savaş uzmanlarının ya da toplum mühendislerinin işlerini kolaylaştırmaktadır. Bireylerin bilgi, kanaat, tutum, duygu ve davranışlarının yanı sıra toplumsal gruplar, organizasyonlar, kurumlar, kısacası bütün toplum ve kültürü üzerinde büyük oranda etkileme gücü keşfedilen medya, yeni nesil savaşların vazgeçilmez araçlarına dönüştürülmüştür.

Küreselleşmenin etkisiyle sınırların daha fazla aşındırıldığı günümüzün teknoloji ve enformasyon odaklı dünyasında, küresel medyanın hükümetlerin yürüttüğü programlara göre istihdam sağladığı araçlardan birisi haline geldiği görüşü genel kabul görmektedir. Siyasetçiler medyanın büyüyen etkisinden çıkarları için fayda sağlamakta, politika ve pozisyonlarının tanıtımını bu araçlarla yapmaktadır. Hükümetler basın kuruluşlarını ve dolayısıyla haberleri “haber yönetimi” (news management) ile kontrol etmektedir. Haber yönetimi, hükümetin enformasyonu kontrol etmesi ve medyanın manipülasyonunu içermektedir. Bu kontrol genellikle savaş ve askeri operasyonlarda daha çok hissedilmektedir (Ma, 2014).

Kişilerin ya da kurumların bazı stratejik hedefleri gerçekleştirmek açısından medyaya giden bilgi akışını kontrol etmeleri ve gündem yaratma çabaları sıklıkla kullanılan bir yöntemdir (McNair 2009: 23). Özellikle Soğuk Savaş dönemi ve sonrası savaşlarda medyanın politikacıların elindeki bir araç haline dönüştüğü eleştirilerine karşı, “CNN etkisi” olarak adlandırılan bir yaklaşımdan da söz edilmektedir. Buna göre medya yayınlarıyla kamuoyu baskısı oluşturarak hükümetleri tedbirler almaya zorlayabilmektedir. Ekranlarına taşıdığı savaş, açlık ve yoksulluk görüntüleriyle Amerikan ordusunun 1993’te Somali’ye girmesinde olduğu kadar, sokaklarda sürüklenen Amerikan askerinin cesedini yayınlayarak kamuoyu baskısıyla dört ay içerisinde geri çekilmesinde CNN’in etkisi görülmektedir. Ancak CNN’in mi politikacılar üzerinde etkili olduğu yoksa politikacıların mı CNN üzerinden kamuoyunu hazırladığı her zaman tartışılacak bir konudur. Her iki durumda da medyanın kamuoyu oluşturma gücüyle savaşlar dâhil bütün toplumsal konularda etkin bir güç olarak kullanıldığı bir gerçektir (Adamson, 1997: 9).

Medyanın kamuoyu oluşumuna katkısı, savaş planlayıcıları açısından diğer tüm etkenler gibi değerlendirilmesine yol açmıştır (Puddephatt, 2006: 4). CNN muhabirlerinin Bağdat’taki el-Raşit otelinin üst katından Birinci Körfez Savaşını dünyaya canlı olarak yayınlamaları, enformasyon savaşını literatüre geçirmiştir. Aynı şekilde 11 Eylül 2001 sonrası ABD’nin Afganistan işgali ve ardından İkinci Körfez Savaşı sırasında yıldızı parlayan Katar merkezli El-Cezire televizyonu da enformasyon savaşının ürünüdür (Chatriwala, 2011). Tıpkı 11 Eylül saldırılarında olduğu gibi anında izlenebilen terör eylemleri etkiyi daha çarpıcı hale getirmektedir (Kaya, 1985: 12). Bu durum gelişen teknolojiler sonrası terörle medya arasında simbiyotik bir ilişkinin varlığını ortaya çıkarmaktadır. Tek başına reytingleri arttırma hedefi dahi medyayı terör saldırılarının bir anlamda propaganda faaliyetlerine katkı sağlamaya itmektedir (Anderson, 2003: 24-25).

Yumuşak gücün amaçlarına hizmet edecek araçlar arasında medya, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, finans ve iş dünyası yer almaktadır. İletişim araçlarının yaygınlaşması ve

artan etkileri sonucu, günümüzde medya yoluyla yapılan savaşlar önem ve öncelik kazanmıştır. Böylelikle geleneksel anlamda kriz-savaş-barış dönemi olarak tanımlanan ve birbirinden net olarak ayrılabilen üç farklı dönem, yeni dönemde iyice birbirinin içine girmiştir. Barış ve savaş kavramları muğlâklaşmış, devletler bilgi harekâtı ve terörizm gibi yeni parametreler ile barış ve kriz dönemlerinde bile aktif mücadele edebilir hale gelmiştir. Hükümetler günümüz savaşlarını kazanmak için sadece savaş meydanından galip çıkmakla yetinmemekte, aynı zamanda ulusal ve uluslararası kamuoyunu ikna etmeye çalışmaktadır. Zafer ya da istikrara artık hem harekâtın hem de iletişimin etkili şekilde kullanılması sayesinde ulaşılmaktadır (Heibert, 1991: 115-116).

AB ve ABD'deki uygulamalar yumuşak gücü pasif bir kavram olmaktan çıkararak siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel ve askeri güç başta olmak üzere tüm güç unsurlarının sistematik bir şekilde kurgulandığı ve ülke politikalarını destekleyecek işlevler edindiği bir mekanizmaya dönüştürmüştür. Bu kapsamda, siyasi partilerden gençlik kollarına, medya ve kiliselerden şirketler ve askeri yardım programlarına kadar pek çok uygulama son 25 yıldır geliştirilen yumuşak güç kurgusu içinde yer almaktadır. Yumuşak güç gerektiğinde ekonomik ve askeri güç çerçevesinde de kullanılmaktadır (Noya, 2005: 16). Günümüzdeki sert ve yumuşak gücü birlikte kullanmaya dayalı devletlerarası mücadele yöntemlerini ifade eden Akıllı Güç konseptiyle Hibrit Savaş tanımlaması aynı anlama gelmektedir.

Yumuşak güç ilişkilerinde hedef, toplumun algı sistemini yönetmektir. Toplumun nasıl düşünmesi, hissetmesi, duyumsaması, karar vermesi isteniyor ise bu sonucu ortaya çıkarmak amacıyla insan akıl ve vicdanına karşı onun algılama sistemini ele geçirerek yönlendirmek amacı ile sürdürülen bir savaş yöntemidir. Büyük bölümü medya aracılığıyla hayata geçirilen Yumuşak Güç mücadelelerinde, psikolojik savaş yöntemlerinden çarpıtma/manipülasyon, haber/bilgi üretme, hile yapma, sosyal mühendislik, suçlama, komplo teorileri, karalama, taciz, reklam, sansür ve aldatma gibi teknikler uygulanmaktadır (Özdağ, 2008).

Savaşta ve barışta kesintisiz mücadele yöntemini içeren yeni nesil savaşta toplumları yönlendirme gücüne sahip olan medya, devletlerin yanı sıra terör örgütlerinin de ilgisini çekmektedir. Bilhassa sosyal medyanın toplumsal örgütlenme modellerinde son dönemde giderek artan rolü, terör örgütleri için yeni olanaklar sunmaktadır. Günümüzde internet hızlı yayılımı ve çoklu kaynak işleviyle terör örgütlerinin mesajlarını coğrafi olarak dağınık kitlelere her zamankinden çabuk biçimde ulaştırabilmelerine olanak sağlamaktadır (Amble, 2012: 341).

Kullanıcıların tepkisinin anında alınabildiği sosyal paylaşım ağlarının yaygınlaşmasıyla birlikte toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı ve yönetilmesinde ön plana çıkan sosyal medya

uygulamaları, etkili bir siyasal propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Çok geniş kitlelere uzun metinler ve videolara ulaşabilme imkânı sunan internet sitelerinde haber, resim, video, ses ve grafik dosyaları kesintisiz yayınlanmaktadır. İnternet teknolojisindeki kolaylıklar, hedef kitleyi pasif durumdan çıkarıp, aktif bir konuma getirmektedir. Her internet kullanıcısı potansiyel bir enformasyon kaynağı hâline dönüşmektedir (Crawley, 1999: 8).

Neredeyse tüm cihazların internete bağlandığı günümüz iletişim teknolojileri sayesinde, internette yapılan sanal sörf dahi istihbarat faaliyetinin konusu haline gelmiştir (Ersanel, 2001: 21-22). Bilginin toplanması, stratejik olarak tasnifi, sosyal mühendislik amacıyla kullanılması için özel amaçlı olarak oluşturulmuş ücretsiz internet blogları ve arkadaşlık siteleri, istihbaratta öne geçmek isteyen devletler tarafından örtülü olarak finanse edilmektedir. Siber istihbarat, sosyal medyayı sosyal mühendislik kapsamında kullanmakla kalmamakta, psikolojik harekât veya propaganda gibi örtülü operasyonlar da bu araçlar üzerinden yapılmaktadır. Sosyal mühendisliğin bir parçası olarak insanların zafiyetlerinden faydalanarak çeşitli ikna ve kandırma yöntemleriyle karar verme süreçlerini değiştirmeye yönelik tekniklere sıklıkla başvurulmaktadır (Chen ve Walsh, 2009). Toplumsal olayların önceden planlanması ya da önlenmesinde siber istihbaratın gittikçe artan öneminin farkında olan ABD Savunma Bakanlığı Kara, Hava, Deniz ve Uzay alanından sonra 5. muharebe alanı olarak Siber alanı tanımlamıştır (Economist, 2010).

Sosyal medyanın toplum ve kitle hareketleri üzerindeki etkisini gösteren önemli örneklerden birisi de Arap Baharı'na Facebook, Twitter, Youtube gibi sosyal paylaşım sitelerinin etkisidir. Arap Baharı'nı "Facebook Devrimi" ve sosyal medyanın politik gücünün önemli bir savaş yeteneği olarak niteleyenlerin sayısı oldukça fazladır (Ölçekçi, 2017).

Yeni medya alanında neredeyse devletler kadar aktif olan terör örgütleri başlıca dört alanda bu yeni araçları kullanmaktadır: Propaganda, destekçileri arttırma, eğitim, operasyonel kontrol ve komuta (Amble, 2012: 342). Ayrıca YouTube gibi yaygın takip edilen video siteleri, terör örgütlerinin kendilerine ait bir site olmaksızın ve herhangi bir medya organizasyonunun haberine ihtiyaç duymaksızın mesajlarını hızla yaymalarına olanak sağlamaktadır (Weimann, 2006: 6). 11 Eylül saldırılarında internet üzerinden koordinasyon sağlanmasının yanı sıra, Dünya Ticaret Merkezi'nin dizaynı ile ilgili detaylı bilgiler elde edilebilmiştir. Geçici olarak oluşturulan e-mail adresleri yoluyla online ortamda çok sayıda uçak bileti rezervasyonu yapılmıştır. Gizli veri gönderme amacıyla kullanılan geleneksel yöntemler dışında yeni kelime kodlama yöntemleri geliştirilmiştir. Bu yöntemlerden biri fotoğraf karelerine gizli veri yerleştirmedir. Pornografik sitelerden bile bu amaç için

yararlanılmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında bu durumu göz önünde bulunduran FBI ve CIA yüzlerce web sitesini kapatmıştır (Anderson, 2003: 27).

Suriye iç savaşının bütün dünyada reklamı, terör örgütlerinin sosyal medyada yayınladıkları kan donduran videolarla yapılmıştır. Arap Baharı döneminde ve özellikle Suriye iç savaşında, pek çok ana akım medya kuruluşunun çoğu zaman siyasi aktivistlerin, STK'ların ve vatandaş gazetecilerin web'e gönderdiği malzemeyi içeriğini doğrulamadan kullandığı görülmektedir (Marnicio, 2014: 45). Böylelikle onaylamadıkları rejimleri devirmenin yollarını arayan tabandaki siyasi eylemciler ile büyük küresel güçlerin medya üzerinden işbirliği ortaya çıkmaktadır.

“Başkalarını cezbetme, kalplerini ve zihinlerini kazanma yeteneği” olarak ifade edilen yumuşak güç sayesinde ülkeler ya da örgütler kendi amaçlarının ve değerlerinin başka ülkeler ve halklar tarafından benimsenmesini sağlayabildikleri takdirde, askeri ve ekonomik güçlerinin çok üzerinde bir etki olanağına sahip olabilmektedir. Yumuşak güç siyasi, sosyal ve ekonomik gündemi diğer insanların önceliklerini şekillendirecek biçimde belirleme yeteneği sunmaktadır.

Psikolojik Savaş

Somut hedeflerin yerini soyut hedeflerin aldığı, zihniyetlerin ele geçirilmesinin coğrafyalardan daha önemli hale geldiği günümüz devletlerarası mücadelesinde en sık başvurulan yöntem olarak psikolojik savaş öne çıkmaktadır. Aslında tarih boyunca savaşların her zaman açıktan yapılmadığı, bazen gizli ve örtülü yürütüldüğü, hileli ve yanıltıcı taktikler kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Hasını yanıltmayı amaçlayan ve en az masrafla en çok zararı vermeyi amaçlayan psikolojik savaş, savaşın tarihi kadar eskidir.

Psikolojik savaş, bir sosyo-kültürel birimin, yani milletin diğer sosyo-kültürel birimlere kendi menfaat ve görüşlerini kabul ettirebilmesi, kendi hayat sahasını, hâkimiyet alanını genişletebilmesi için bütün kuvvet çeşitlerini kullandığı tekniktir. Hedef kitlelerin duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını belirlenen amaçlar doğrultusunda değiştirmek amacıyla siyasi, askeri, ekonomik, sosyolojik ve teknolojik alanda yapılan faaliyetler bütünüdür (Toker ve Dilmaç, 1992: 38).

Psikolojik savaş, psikolojik operasyon, psikolojik harekât ve örtülü operasyon gibi kavramlar çoğu zaman birbirinin yerine kullanılan iç içe geçmiş terimlerdir. Psikolojik savaş, “savaşılan milleti/orduyu karşıt güç olmaktan çıkarmak, uyumlu ve bağımlı hale getirmek veya yok etmek amacına yöneltilmiş eylemler” olarak nitelendirilmektedir. Daha geniş anlamda kullanılan psikolojik harekât ise, “savaş veya barış döneminde dost veya düşman

hedef toplumların, tutum ve davranışlarını etkileyerek politik ve askeri hedeflerin elde edilmesini desteklemek için ekonomik, sosyal, kültürel, siyasî, askeri, teknolojik milli güç unsurlarından yararlanarak plânlanan ve uygulanan faaliyetlerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Özdağ, 2008: 221-232). Psikolojik savaş ile aynı başlık altında incelenen propaganda ise “Belli bir grubun düşüncelerini, duygularını ve eylemlerini istenilen amaçlar doğrultusunda etkilemeyi hedefleyen çabaları” ifade etmektedir (Yılmaz, 2008: 128).

Psikolojik savaş büyük bir askeri harekâtın öncüsü olabildiği gibi, aynı zamanda yardımcı bir harekât da olabilmektedir. İktidarları yıpratma, şüphe ve fesat tohumları ekme gibi faaliyetler orduya yol açan etkenler olarak kullanılabilir. Psikolojik savaş, fikri ve hissi silahlarla düşmanın moraline, direnme gücüne, sivil halkın moraline ve düşmanı tarafsızların gözünde küçük düşürmeye yönelmiş bir saldırı harekâtı olarak değerlendirilmektedir (Qualter, 1979: 17). Ünlü savaş filozofu Sun-Tzu M.Ö. 500’lü yıllarda daha çok bozgunculuk amaçlı bir yöntem olarak tarif ettiği psikolojik savaşın hedef ülke üzerindeki çalışmalarını üç başlıkta toplamaktaydı: 1- Hasım ülkelerde iyi olan şeyler gözden düşürülmeli, 2- Yöneticilerinin başarılarını küçük göstererek şöhretleri gölgelenmeli, zamani geldiğinde kendi halkının onları hor görmesi sağlanmalı, 3- Hasımın gelenekleri gülünç hâle getirilmeli ve halkın kendi aralarında olan uyuşmazlık ve kavgaları yayılmalı (Tzu, 2008).

Genel savaşın bir yöntemi ve alt türü olan “Özel Harp” deyimiiyle de benzer tanımlamalar getirilmiştir. Buna göre; özel harp ilk aşamada dolaylı, vasıtalı bir saldırı, örtülü, maskeli bir istilâ hareketidir. Saldırgan devletin üniformalı tek bir neferini sahneye çıkarmadan, tek bir tankını, uçağını hareket ettirmeden hedef aldığı ülkeyi savaş alanına çevirebildiği, bir tek yurttaşının canını tehlikeye atmadan anılan ülkeye kaybedilmiş bir savaşın verebileceği zararı verdirecek özel bir savaş türüdür (Özdağ, 2000: 22).

Eskiden beri kullanılan psikolojik savaş, teknik araçların yetersizliği nedeniyle sınırlı kalmaktaydı. Birinci Dünya Savaşındaki kitle iletişim araçları radyo ve hoparlörlerin ikelliği, Amerikalıları propaganda aracı olarak “sağduyu” temalı broşürler üretmeye, İngiliz ve Fransızları balon ve uçaklarla dağıtım tekniklerinden faydalanmaya zorluyordu. İkinci Dünya Savaşında ise Almanlar propagandayı “düşmanı en az miktarda kan dökerek bozguna uğratmak için bir araç” olarak görüyorlardı. Danimarka, Norveç, Hollanda, Lüksemburg Alman propagandasının yarattığı savaş korkusunun da etkisiyle silahlarını bırakmıştı. Özellikle soğuk savaş döneminde daha çok psikolojik savaş yöntemlerinin öne çıktığını görüyoruz. Psikolojik savaş ve örtülü operasyonlar daha çok istihbarat ve kara propaganda yoluyla sonuç almaya yönelik çalışmalarla yürütülmüştür. Propaganda taktikleri uygulandıkça

ve olumlu sonuçlar alındıkça, devletler ve güç odakları tarafından daha fazla mücadele taktik ve yöntemi olarak benimsenmiştir (Kumkale, 2007: 107).

Savaşın politik-askeri bir mücadele olmaktan çıkarak politik-sosyal bir mücadeleye dönüşmesi ve tarafların hem asker hem de sivil içeren melez mücadele stratejileri geliştirmeye yönelmesiyle psikolojik savaş sahası genişlemiştir. Bir bölgenin kontrolü veya işgali gibi somut hedeflerin ana askeri hedef olmaktan çıkmasıyla, düşmanın mücadele azim ve kararı gibi soyut hedefler daha çok sosyo-psikolojik ve politik-ideolojik olarak tanımlanmaya başlamıştır. Savaş alanının arazi, hava şartları ve düşmanı esas alan geleneksel fiziki tanımları genişlemiş ve bilgiye dayalı manevi alanların da olduğunun farkına varılmıştır. Savaşın manevi alanı hem orduların hem de onların destekçisi toplumların ahlaki ve moral değerleri, toplumun ve ordunun stratejik kültürü gibi sosyo-psikolojik faktörler doğrudan hedef haline gelmiştir (Gürcan, 2012: 102-103).

Almanların İkinci Dünya Savaşındaki üstün propaganda güçleriyle elde ettikleri kazanımların bir benzerini, ABD Soğuk Savaş sonrasında kamu diplomasisi örgütleriyle sağlamıştır. Psikolojik harbin daha modern bir adlandırması olan “kamu diplomasisi”nin kapsamı içerisine yurt içi ve yurt dışı kamuoylarını yönlendirmekten başlayarak bütün örtülü faaliyetler girmektedir. Kamu diplomasisi, algılamaları yönetebilme ve yabancı kamu sektörlerini hedefler doğrultusunda yönlendirebilme sanatı olarak tarif edilmektedir (Manheim, 2001: 75). ABD Başkanı Reagan 15-16 Eylül 1987 tarihinde USIA’da (Birleşik Devletler Enformasyon Ajansı) yaptığı konuşmada, “Birleşik devletler, toplayabildiğimiz tüm beceri ve kaynaklarla kamu diplomasisine eğilerek, sadece yabancı hükümetlere değil, onların halklarına da hitap edebilmelidir” sözleriyle yeni hedeflerini ve mücadele yöntemlerini göstermekteydi. Böylelikle sadece askeri güç tehdidi ya da ekonomik yaptırımlar yerine, dünya siyasetinde gündem oluşturarak rakipleri kendine çekmek ve bağlamayı formüle eden “Yumuşak Güç” (Soft Power) kavramı doğmuştu (Nye, 2004: 15). Diğerlerinin senin istediğin sonuçları istemelerini sağlamak için insanları cezbetmeyi, kalplerini ve zihinlerini kazanmayı ifade eden Yumuşak Güç’ün aktör ve kurumları arasında sanatçılar, sanatsal aktiviteler, müzik kanalları, sivil toplum, politikacılar, siyasi partiler, yazarlar, yayıncılar, gazeteciler, medya grupları, iş adamları, şirketler, akademisyenler, üniversiteler, dini liderler ve dini gruplar yer almaktadır.

Bilgi, haber ve teknoloji üretim potansiyellerini hızla artıran Batılı psikolojik savaş ve kamu diplomasi örgütleri, ülkelerinin milli güvenlik stratejilerinin uygulanmasında önemli fırsatlar yakaladılar. Elde ettikleri üstün haberleşme ve iletişim teknolojisi sayesinde “halktan halka” konseptini istenilen zamanda, istenilen şekilde ve istenilen temaları hedef kitlelere

ulaştırarak gerçekleştirdiler. En başarılı kamu diplomasisi uygulamaları, bilgi ve teknoloji üretiminde yeterli olmadıkları, ekonomik bunalımlarla uğraştıkları ve milli güç unsurlarını etkin ve verimli bir şekilde kullanamadıkları için baskılara dayanamayı kamusal ve toplumsal yapılarının çözülmesine engel olamayan Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkelerinde uygulandı. Amerikan sineması, Amerikan müziği ve Amerikan markaları ile iletilen Amerikan kültürü “demir perde”yi aşarak Doğu bloğunu sarsmayı başardı (Nye, 2004: 54).

15 Temmuz’a Giden Süreçte FETÖ Medyası

Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri içerisine sızmış bir yapılanmanın millete ait silahlarla milletin çocuklarını acımasızca katlettiği silahlı bir kalkışmayı yaşadı. Türkiye tarihinin en karanlık gecesinde TBMM bombalandı, hassas kurumlarda ve sivil alanlarda çatışmalar yaşandı, yüzlerce can kaybı yaşandı. FETÖ mensubu askerler tarafından yapılan 15 Temmuz darbe girişimi, önceki askerî darbelerden farklı olarak sivil ya da asker ayrımı yapmadan kan dökerek, TBMM gibi milli iradenin sembolü yerleri bombalayarak topluma karşı kin ve nefret tohumlarını saçtı. Darbe girişiminde uygulanan yöntemlerin klasik askerî konseptlerde yer alan harekât tiplerinden, müşterek harekât konseptinden, hava ve kara muharebe doktrinlerinden, silah sistemlerinin kullanım taktik ve tekniklerinden farklı olduğu değerlendirilmektedir (Bingöl ve Varlık, 2016: 1-9). Kuvvetin seçilme ve kullanılma biçimi açısından Türkiye'nin sivil ve askerî değer ve kültürüne uyuşmayan bir hareket tarzı benimsendiği gözlemlenmektedir.

24 saatlik bir zaman diliminde yaşanan kanlı saldırıları organize eden örgütün sadece silahlı kripto unsurlara sahip olmadığı, Türkiye’de hemen her alanı işgal eden bir yapılanmaya sahip olduğu bilinmektedir. Darbe girişiminin TSK içinde komuta kademelerinde ve özellikle birliklerdeki kritik görevlerde, devletin istihbarat, yargı ve emniyet birimleri başta olmak üzere, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, diğer bakanlıklar, belediyeler ve sivil toplumda yuvalanan FETÖ tarafından planlanması ve icra edilmesi buna en büyük delildir. Örgütün faaliyetlerinin deşifre olması ve büyük bir temizlik operasyonunun haber alınması üzerine, neredeyse yarım asırdır kurmaya çalıştıkları sivil-askerî yapılanma ve kontrol ettikleri büyük ekonomik gücü kaybetmemek için 15 Temmuz’da Sert Gücün kullanımına dayalı silahlı aşamaya geçildiği anlaşılmaktadır.

Küresel aktörler ve gelişmelerden ayrı tutulması mümkün olmayan 15 Temmuz darbe girişimi, FETÖ organizasyonunun on yıllardır sürdürdüğü devleti ele geçirme gayretlerinin bir sonucudur. FETÖ’nün 2013 yılından itibaren bilhassa medya üzerinden Türkiye’ye zarar verecek çok sayıda girişimiyle sıradan bir yapılanma olmaktan çıktığı, küresel güç

savaşlarında Türkiye aleyhine kullanılan yumuşak güç unsuruna dönüştüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda 15 Temmuz'un da sıradan bir darbe girişimi olarak değil, Türkiye'ye karşı ilan edilmemiş bir savaş olarak değerlendirilmesi isabetli olacaktır.

Devletlerin güç ve hâkimiyet mücadelesinde sert güce dayanan müdahaleler yerine tercih edilen hibrit savaşların ya da Akıllı Güç unsurlarının, Türkiye'yi 15 Temmuz 2016'ya götüren süreçte birebir uygulandığı anlaşılmaktadır. 15 Temmuz gecesi silahlı güç ile seçilmiş iktidarı değiştirme girişimini denemeden çok önce, bir savaş ortamı yaratmadan hükümeti devirmenin ve çıkarlara uygun yeni bir hükümet kurmanın yolları aranmıştır. Bu amaçla İslami görüntüsü nedeniyle halkın arasında rahatlıkla örgütlenebilen yumuşak güç unsuru bir grup, Türk milletine karşı yürütülen yeni nesil bir savaşın taşeronluğunda kullanılmıştır.

Türkiye'deki kamusal alanı adeta bir sivil örümceğin ağları gibi çevreleyen FETÖ yapılanmasının bilhassa medya ve iletişim alanındaki varlığı ve faaliyetleri üzerinden 15 Temmuz darbe girişiminin daha doğru okumaları yapılabilecektir. Örgütün medya yapılanması ve iletişim stratejileri incelenerek asıl niyet ve hedeflerinin yanı sıra geri plandaki oyun kurucular daha iyi anlaşılabilir.

FETÖ'nün medya yapılanması ve faaliyetleri gözden geçirildiğinde, 15 Temmuz'un toplumsal algı ve uluslararası meşruiyetini kurgulayan ön hazırlıkların oldukça derin ve planlı olduğu fark edilmektedir. Yaklaşık kırk yılın üzerinde bir örgütlenme geçmişine sahip bulunan örgüt, uzun yıllar kendisini "cemaat" ya da "Hizmet Hareketi", liderini ise bir vaiz olarak tanıtmayı başarmıştır. Neredeyse bütün konuşmalarında İslami terminolojiye dayanarak politik konuları yorumlamaktan kaçınmayan örgüt elebaşı, buna rağmen kendisine yoğun ilgi gösteren Batı mediasında "İslam'ın modern yüzü" olarak lanse edilmiştir (BBC, 2013).

FETÖ'cü yapılanmanın önemli dönüm noktalarının 1971 ve 1980 askeri darbeleriyle kesişmesi tesadüf değildir. ABD öncülüğündeki Batı bloğunun Türkiye'nin ve İslam dünyasının kendi güdümünde kalmasına dönük yatırımlarından bu grup yeterince faydalanmıştır. Darbelerle barışık olmayı başaran örgüt, 12 Eylül'ün yanı sıra 28 Şubat sürecinde de kullandığıdır. Birçok ülkede özellikle siyaset, medya, eğitim ve iş dünyasıyla yakın işbirliği kuran FETÖ, etkin bir güce dönüşme çabasını gerek gizli gerek açıktan uygulamıştır.

Dini bir kimlik kullanması ve eğitim gibi ihtiyaç duyulan bir alanda faaliyet göstermesi, FETÖ'nün toplum nezdinde gerçek yüzünün anlaşılmasını engellemiştir. Doğrudan bir siyasi parti kurmak yerine ideolojik duruşu fark etmeksizin güçlü olan partilere yanaşarak gizli amaçları için zemin hazırlamıştır. Uzun yıllar kendi öğretilerini İslami bir kaynak gibi göstererek ve din istismarından yararlanarak paralel bir yapı inşa eden FETÖ örgütü, Selçuklu Devleti'ni ele

geçirmek için taraftarlarını devletin etkili kurumlarına ve önemli şahsiyetlerinin yanına sızdıran ve suikastlar düzenleyerek etkili bir gücü eline geçiren Hasan Sabbah'ın Haşhaşi örgütüyle paralellikler arz etmektedir. Tıpkı Fetullahçı Terör Örgütü mensuplarının büyük bölümü gibi iyi eğitilmiş, kariyer sahibi, uzun yıllar kendilerini gizlemeyi bilen, liderlerine mutlak itaati esas alan kişilerden oluşan Haşhaşiler, zamanı geldiğinde liderlerinden emirle birer suikastçıya dönüşüyordu. Hasan Sabbah söz konusu fedai teşkilatı ile Selçuklu devletinin işleyişini bir süre felç etmiş, devlet görevlilerini korkutarak onlara istediklerini yaptırmış, yapmayanları ise çeşitli usullerle devre dışı bırakmıştı (Erdoğan, 2016: 10).

1970'lerin başında ilk örgütlenmesini kendisine bağlı "Işık Evleri"ni açarak başlatan Fetullah Gülen, sözde öğrenci yetiştirme faaliyetleri için kurduğu yapının organizasyonundan hemen sonra medyaya yöneldi. Örgütün en önemli yayın organlarından olan Sızıntı Dergisi 1 Şubat 1979 tarihinde çıkarılmaya başlandı. Mesajlarını doğrudan dini söylemlerle vermek yerine bilim, teknoloji dergisi görünümünde okuyucuya ulaşan dergi, Gülen'in tepki çekmeyecek biçimde örtülü mesajla yapacağı yayın faaliyetlerinin prototipiydi. Gülen'in öğretilerini merkeze alan ve örgütün yönetilmesinde bir araç olarak kullanılan Sızıntı dergisi, muhafazakâr kesimde hızla kabul görerek tabanın genişlemesinde önemli rol oynadı.

Muhafazakâr kesimlerin sesi olarak 1986 yılında İhsan Arslan ve Alaattin Kaya tarafından kurulan Zaman gazetesini 1987 yılında kontrolüne geçiren Fetullah Gülen, böylelikle medya yapılanmasının amiral gemisine kavuşmuş oldu. Feza Gazetecilik A.Ş.'nin altında görünen gazete, doğrudan Fetullah Gülen ile bağlantılıydı. Feza Gazeteciliğe bağlı diğer kurumlar ise Gülen örgütünün önemli yayın organlarından olan Aksiyon Dergisi ve Cihan Haber Ajansı idi.

Din istismarını ustalıkla kullanan yapı, kısa sürede esnaf, iş dünyası ve halkın desteğini kazanarak Zaman gazetesini büyük tirajlara ulaştırdı. 1994 yılına gelindiğinde Zaman gazetesinin ABD'de New York başta olmak üzere New Jersey, Washington D.C ve Chicago gibi yerlerde dağıtımı yapıldı. 1995 yılında web yayınına geçen Zaman gazetesi Almanya, Avusturya, Avustralya, Azerbaycan, Nahçıvan, Gürcistan, Başkurdistan, Bulgaristan, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, Birleşik Krallık, İspanya, İsviçre, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs, Makedonya, Ukrayna, Moldova, Moğolistan, Rusya, Romanya, Tataristan, Tacikistan ve Türkmenistan'da yayına geçti (Yeni Şafak, 2017: 25-27). Gülen'e bağlı okullarda ve Türklerin yoğunlukla yaşadığı bölgelerde dağıtımı yapılan gazete, örgütün bu ülkelerde etkin bir güce ulaşmasında önemli bir araç olarak kullanıldı.

Medya alanındaki faaliyetlerini 1990'lardan itibaren artıran ve medyayı adeta bir silah olarak kullanmaya başlayan örgüt, bilgi kirliliği ve manipülasyonlarla algı oluşturarak

sistemli bir şekilde toplumu yönlendirecek güce erişti. Bu alanda güçlü bir ağ kuran Gülen yapılanmasının medyadaki bir diğer önemli propaganda kurumu Samanyolu TV oldu. Samanyolu Yayın Grubu'nun bünyesinde bulunan televizyon kanalı 1993 yılında kuruldu. Kısa zaman içerisinde aynı bünye içerisinde 1993'te Dünya Radyo, 1994'te ise Burç Radyo açıldı. Uluslararası haber servisi yaparak etki alanını genişletebilmek için 1994'te kurulan Cihan Haber Ajansı, kısa sürede Türkçe'nin yanı sıra İngilizce ve Arapça haber ve servis hizmeti verecek seviyeye ulaştı. Aynı yılın Aralık ayında yayınlamaya başladıkları Aksiyon dergisi ise "batı tarzı habercilik" iddiasıyla örgüt amaçlarına hizmet ediyordu.

1998 yılından sonra yeni televizyon, radyo kanalları ve internet siteleri peş peşe geldi. Samanyolu TV'nin STV Avrupa, STV Amerika, S Haber, Mehtap TV, Ebru TV, Yumurcak TV, Küre TV, Hazar TV, Kürtçe Dünya TV, MC TV gibi yeni kanalları açıldı. Today's Zaman ise örgütün dünyaya açılmasını ve uluslararası alanda da takip edilmesini sağladı.

Paralel yapının medya yapılanmasında Akın İpek'in sahibi olduğu Koza Holding üzerinden 2005 yılından itibaren Bugün gazetesi, 2008'de Kanaltürk ve 2009'da Bugün TV satın alınarak medya sektöründe büyümesi sağlandı. 2010'lu yıllarda Zaman gazetesinin 1 milyonun üzerinde satışa ulaştığı iddia edilir hale geldi. 2007 yılında kurulan Taraf gazetesi ise yayınladığı belgelerle örgütün operasyon gazetesi oldu. 2014 yılından itibaren ise Karşı ve Meydan gazeteleri FETÖ'nün medya yapılanmasına dâhil edildi.

FETÖ'nün medya yapılanması Kaynak Holding, Feza Gazetecilik, Samanyolu Yayın Grubu ve İpek Medya Grubu olmak üzere dört ana grup tarafından yönetilmekteydi. Kaynak Holding faaliyete geçtiği 1979 yılından bu yana bünyesindeki on binden fazla çalışanı ve 86 şirketi ile FETÖ'nün medya yapılanmasının en etkili ve güçlü kuruluşlarından birisiydi. Feza Gazetecilik çok sayıda gazete, dergi, radyo ve internet sitesini bünyesinde toplayan FETÖ'nün önemli medya gücüydü. Samanyolu Yayın Grubu, örgütün TV kanallarını yönetmekteydi. İpek Medya Grubu ise Bugün ve Millet gazeteleri, BGN News, Bugün TV, Kanaltürk TV ve Kanaltürk Radyo kanallarıyla FETÖ'nün daha çok dindar ve muhafazakâr olmayan izleyici kitlesine hitap etmek için kullandığı araçlardı. Çok geniş bir ulusal ve uluslararası medya gücünü yöneten FETÖ, bunların yanı sıra yerel düzeydeki medya faaliyetlerini de organize etmekten geri durmamıştır.

15 Temmuz sürecinde örgütün medya yapılanması ve diğer örgüt ağının deşifre olması üzerine 27 Temmuz 2016 tarihinde yayınlanan Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile 16 televizyon, 3 haber ajansı, 23 radyo, 45 gazete, 15 dergi ve 29 yayınevi kapatılmıştır (Resmi Gazete, 2016).

FETÖ Medyasında Psikolojik Savaş Gazeteciliği

1960'ların sonlarından itibaren etkin bir yapılanma kurma çabası içerisine giren örgüt, bilhassa 2000'li yıllardan itibaren devletin bütün anayasal kurumlarını, güvenlik birimlerini, mülki ve adli yapısını ele geçirmenin yanı sıra aynı zamanda uluslararası düzeyde "ılımlı İslam" görünümüyle etkili bir güç olma hedefini uygulamıştır. Örgüt Türkiye'deki hedeflerine ulaşabilmek için her türlü yolu meşru görerek yasa dışı yollarla dinleme, izleme ve raporlarla elde ettiği bilgileri tehdit ve şantaj unsuru olarak kullanmaktan çekinmemiştir.

Resim 1: Gülen'in Hükümete "Beceremediniz Birakın" mesajı, 28 Şubat mediasında manşetli

FETÖ yapılanmasının Türk siyaseti üzerindeki etkisiyle ilgili dönüm noktalarından birisi 28 Şubat sürecinde medya manşetlerine yansımıştır. Dönemin 1997'de seçimle iktidara gelmiş Refah Partisi hükümeti irtica tartışmalarının merkezine oturtulurken, Gülen meşru ve desteklenmesi gereken bir aktör konumundaydı. Başbakan Ecevit Gülen ile ilgili tartışmalara sert cevap veriyor ve yurt dışındaki okullarda Atatürk resimleri olduğunu, İstiklal Marşı'nın okunduğunu belirterek, "İrtica bunun neresinde?" diye soruyordu (Solak, 1998). MGK kararlarıyla siyasete yön verme ve siyasi partiler üzerinde baskının zirve yaptığı 28 Şubat muhtırasından hemen sonra, Fetullah Gülen Kanal D televizyonunda Yalçın Doğan'la yaptığı söyleşide Başbakan Erbakan'ı hedef alarak "Beceremediniz, artık bırakın" mesajı veriyordu.

Gülen'in 1960'lardan bu yana hazırladığı kadrolar 2000'lerde devlet içerisinde güçlü bir şekilde görünür hale gelmeye başlamıştı. Ordu, mülkiye, hukuk, emniyet, eğitim kurumları, iş dünyası, medya ve sivil toplum kuruluşları gibi stratejik alanlarda kadrolaşma son hızla devam ediyordu. Diğer taraftan ise 11 Eylül saldırılarının etkisiyle radikal İslam tartışmalarının ve İslamofobinin zirve yaptığı bir süreçte Gülen verdiği diyalog mesajlarıyla 'ılımlı vaiz' kimliğini pekiştiriyordu. Batıya verdiği mesajlarda, kendisini İslam toplumunun bir temsilcisi ve 'uyumlu bir ortak' olarak sunuyordu. Böylelikle açtığı okul, dernek ve vakıflarla birlikte Fetullah Gülen ismi de lobiler ve medya desteği sayesinde Türkiye'nin yanı sıra uluslararası alanda yükselişini sürdürdü.

2007 Cumhurbaşkanlığı seçimleri Türkiye’de siyaseti kutuplaştırırken, laiklik tartışmalarının gölgesinde düzenlenen Cumhuriyet Mitinglerinde “Ordu göreve” pankartları ile darbe çağrıları yükselmeye başladı. 27 Nisan e-muhtırasının verildiği bu dönemin hemen öncesinde, Türkiye’yi sarsan iki cinayet işlendi. 17 Mayıs 2006 tarihinde dini bir görüntü verilmek istenen Danıştay saldırısından sonra 19 Ocak 2007’de milliyetçi motiflerle sunulan Hrant Dink cinayeti, Türkiye’deki siyasi iklimi değiştirdi. Dink cinayetiyle ilgili yıllar sonra ortaya çıkan görüntüler, olayın tertibinde FETÖ soruşturmasında tutuklanan isimlerin bulunduğunu göstermekteydi (Habertürk, 2016). Örgütün devletin güvenlik ve istihbarat birimlerine sızmış yapıları toplumsal fay hatlarında kırılmalıya yol açacak eylemleri uyguluyor, medyası ise bu operasyonlar üzerinden algı operasyonları yürütüyordu.

2007 senesi kimlik siyasetini ve kutuplaştırmayı hedefleyen iki cinayetin ardından 27 Nisan e-muhtırası ve cumhurbaşkanlığı seçimi krizinin ardı sıra yaşandığı bir yıl oldu. Bütün bu yoğun gündemi, 2007 Haziran ayında Ümraniye’de gömülü silahların bulunmasının ardından Ergenekon davasının başlaması takip etti. Devlet içerisinde gizli bir örgütlenme olan Ergenekon’un 2003-2004, 2007 ve 2008 yıllarında darbe planları ile iktidarı devirmeye çalıştığı iddiasıyla çok sayıda üst düzey asker gözaltına alındı. Darbe planlaması ile ilgili başlatılan soruşturma ile ilgili bilgi ve belgelere Gülen mediasında geniş yer verildi. Aksiyon ve Nokta dergileri, Zaman gazetesi, Samanyolu TV ve Taraf gazetesi bu belgeleri gündeme getiren Güleni medya kuruluşları olarak ön plana çıkırdı.

Paralel örgütün orduda görev yapan birçok ismi tasfiye ederek TSK içerisinde FETÖ’cü askerlerin önünü açtığı Ergenekon, Balyoz ve Askeri Casusluk gibi davalar, Türk Silahlı Kuvvetlerine karşı başarıyla uygulanmış asimetrik ve psikolojik harekâtlardı. 2007 tarihinden itibaren yayınladığı askeri belgelerle FETÖ’nün operasyon gazetesi misyonunu yürüten Taraf gazetesi, attığı manşetlerle Türk ordusunu itibarsızlaştırmaya ve militle karşı karşıya getirme misyonunu yürüttü. Taraf gazetesi “Asker savaşmak istemiyor” ya da “Ordu Soruyor: Neden Ölüyoruz?” gibi manşetlerle belli bir amaca dönük algı oluşturuyor, buna karşılık Kobani olaylarına PYD övgüsüyle yaklaşıyordu. Taraf’ın “Balyoz darbe planı” manşetiyle çıktığı 20 Ocak 2010 tarihli sayısında, “2003 tarihli Çarşaf ve Sakal kodlu eylem planlarına göre, darbe ortamı yaratmak amacıyla Fatih ve Beyazıt camilerinde Cuma günü bombalı saldırı düzenlenecekti” iddiası, örgütün medya üzerinden yürüttüğü psikolojik savaşın ulaştığı boyutları gösteriyordu. Bu dönemde FETÖ mediası bavulla gelen belgeleri önce manşetlere taşıyor ardından savcılık işlem yapıyordu.

Baransu'nun bavulundan çıkan ve FETÖ medyasında manşet olan belgeler sonucu görülen Balyoz Davasında yargılanan 365 sanıktan 325'i "Türkiye Cumhuriyeti icra vekilleri heyetini, cebren ıskat veya vazife görmekten cebren men etmek" suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkûm edildi. Camilerin bombalanması gibi toplum üzerinde büyük etki uyandıracak sansasyonel iddialar, etüt çalışması iyi yapılmış sahada dost, düşman ya da tarafsız olarak sınıflandırılan ulusal ya da uluslararası kesimleri lehte ya da aleyhte etkilemeyi amaçlayan psikolojik savaş hamleleriydi.

21 Aralık 2009'da Bülent Arınç'a suikast yapılacağı bilgisinin medyada yer alması üzerine, Genel Kurmay Ankara Seferberlik Bölge Başkanlığı 11 ve 16 nolu odalarında arama yapılması kararı çıkarıldı. Kozmik oda olarak bilinen yerlerde muhafaza edilen devlete ait çok sayıda gizli belgenin 20 gün boyunca yapılan incelemeler sonucu CD, dosya ve hard disklerle dışarı çıkartıldığı, bu belgelerin çözümlenmesi için FETÖ'nün adeta karargâhı haline dönüşen TÜBİTAK'a gönderildiği ortaya çıktı. Suikast iddialarıyla ilgili kanıtların sahteliği zaman içerisinde anlaşılınca birlikte (Habertürk, 2015), kozmik odadan çıkarılan bilgi ve belgelerin nerelere gönderildiği tespit edilemedi. Ancak savaşta kesin bir mağlubiyetle girilebilecek devletin en mahrem bilgilerinin bulunduğu kozmik odaya, FETÖ'nün medya üzerinden kamuoyunda oluşturduğu algının gücüyle girilmesi bir başka psikolojik harekât örneğiydi. Devlete sızmış örgütün devlete ve millete karşı yürüttüğü operasyon, medya gücü sayesinde kamuoyuna tam tersi bir algıyla sunuluyordu.

AB'nin büyük teşvikleriyle gündeme gelen Anayasa Mahkemesi ile HSYK'yı yeniden yapılandırmayı, Yüksek Askeri Şura kararlarının yargıya açılmasını ve askere sivil mahkeme yolunu açan birçok köklü değişikliği içeren 12 Eylül 2010 anayasa referandumu FETÖ için yeni bir milat oldu. Paralel örgüt yargıda elde ettiği güç sayesinde Ergenekon, Balyoz ve İnternet Andıcı gibi davaların ardından 17-25 Aralık kumpaslarına ve 15 Temmuz'a cesaret edecek güce kavuştu. "Mezardakileri kaldırıp 'evet' oyu kullanırmak lazım" sözleriyle

referandumdan beklentilerini ortaya koyan paralel örgüt elebaşı, gerçekten de anayasa değişikliğini fırsat bilerek yargı içerisindeki yapılanmalarını güçlendirdi.

2010 referandumundan sonra gücünün zirvesine ulaşan örgüt, kendilerinden olmayan veya bir şekilde karşılarında bulunan kesimlerle hesaplaşma aşamasına geldi. Amaçları doğrultusunda yargı ve emniyet kurumlarını da birer araç olarak kullandı. Devlet içerisinde yeni bir düzen kurmaya başlayan FETÖ, siyaseti dizayn için kaset operasyonlarını başlattı. 6 Mayıs 2010 tarihinde video paylaşım sitesi Metacafe'de yayınlanan ve ardından Habervaktim.com sitesinin gündeme getirmesiyle yayılan Deniz Baykal'a ait olduğu iddia edilen kaset, ülkenin ana muhalefet partisinde lider değişikliğine yol açtı.

2011 seçimlerine girerken bu defa MHP'li üst düzey isimler hedef alınarak "farklılıkçuluk" adlı internet sitesinden görüntüler yayınlandı. 26 Nisan 2011'den 21 Mayıs 2011'e kadar süren ve 25'i yurt dışından yayınlanan siteler üzerinden son derece profesyonel bir stratejiyle yürütülen operasyonda, Bahçeli'nin A takımından isimler istifa etmek zorunda kaldı. Kaset operasyonlarını yazılı, görsel ve sosyal medya üzerinden yöneten örgüt, Türkiye'de siyaseti dizayn etmek için muhalefet partilerine yönelik başlattığı psikolojik hareketi bir süre sonra iktidar partisinde devam ettirecekti.

FETÖ, iktidarla ilk kez "Mavi Marmara" hadisesinde ters düştü. Hükümeti eleştirirken İsrail yanlısı yüzünü açığa vurdu. Haziran 2010 tarihinde Amerikan Wall Street Journal gazetesine konuşan Gülen, "İsrail'in onayı olmadan hareket etmek, otoriteye başkaldırıdır" dedi. Mavi Marmara Olayı, Gülen'in gerçek niyeti ve başta İsrail olmak üzere dış bağlantılarını sorgulamaya başladı.

3 Temmuz 2011 tarihinde başlatılan futbolda şike davası kamuoyunda büyük tartışmaya neden olurken, paralel örgüt mediası savcılarını destekleyen yayınlar yaptı. Zaman gazetesi ve Samanyolu TV tarafından soruşturma ile ilgili iddialar gündemde tutularak hükümetin muhalefet partileriyle birlikte meclise getirmeyi planladığı yasa değişikliğini eleştirmeye ve 'suçlular aklanmaya çalışılıyor' propagandası yapılmaya başlandı. Şike davası,

Ergenekon ve Balyoz gibi davalarda yargı alanında yaşanan sorunları kamuoyunda yeniden tartışılır hale getirdi.

Bütün bunların üzerine, eski Genel Kurmay Başkanı İlker Başbuğ'un 6 Ocak 2012 tarihinde "Terör örgütü yöneticisi olmak ve darbeye teşebbüs" suçlamasıyla tutuklanması eklenince, o güne kadar cemaat görünümündeki yapıyla ilgili soru işaretleri büyüdü. Kamuoyuna sunulan "Hizmet hareketi" algısının yerini, ülkenin ordusuna ve kurumlarına yönelik operasyonları yöneten örgüt algısı almaya başladı. Türkiye'de ilk kez Genel Kurmay Başkanlığı yapmış bir ismin üstelik terör örgütü kurma suçlamasıyla tutuklanması, büyük tartışmaları da beraberinde getirdi. TSK'ya yönelik operasyonların en büyüğü olan bu tutuklama, orduyu savaşamaz duruma sokmayı, güven ve itibarını zedelemeyi amaçlayan psikolojik savaşın bir parçasıydı.

Örgüt medyasının savcılara ve dolayısıyla yapılan operasyonlara sahip çıkan tutumuna karşın hükümet kanadında yargıya ilişkin eleştirilerin yapılmaya başlaması silahların daha fazla çekilmesine yol açtı. 28 Aralık 2011'de Başbakan Erdoğan'ın konutundaki çalışma odasındaki aramalarda peş peşe böcekler bulundu. Tam da Erdoğan'ın sır gibi saklanan ameliyatını olacağı gün, "Oslo Görüşmeleri" nedeniyle MİT Müsteşarı 7 Şubat 2012'de gözaltına alınmaya çalışıldı. Burada esas hedefin Erdoğan'ı görüşmelerde "emir veren" sıfatıyla tutuklayıp devre dışı bırakmak olduğu, 15 Temmuz'a kadar uzanan süreçte yaşananlarla daha iyi anlaşıldı.

Nesnel olarak görülebilen ve topla tüfekle saldıran üniformalı bir düşman olmadığı için daha büyük etkilere yol açan psikolojik savaş uygulamalarından bir başkası, çevreci duyarlılık görüntüsü altında yapıldı. 28 Mayıs 2013'te başlayan ancak kısa sürede geniş çaplı şiddete dönüşen Gezi Parkı eylemleri, Başbakan Erdoğan ve hükümet aleyhtarlığının da ötesine geçerek, batılı ülkelerin kamuoylarında Türkiye'yi otoriterleşen ülke olarak gösteren bir kampanya halini aldı. Uluslararası medyanın ve belli kesimlerin desteğini alan gösteriler

ülkeyi kargaşa sürüklemeye yönelik bir operasyona dönüştü. Haziran ayı boyunca devam eden eylemlere karşı alınan tedbirleri eleştiren örgüt elebaşı Gülen'in Başbakan Erdoğan'a yönelik "diktatör" söylemi FETÖ mediasının öncelikli konusu haline geldi.

Paralel yapılanmanın üzerinde yükseldiği en güçlü örgütlenme olan ve büyük bir insan kaynağına erişim olanağı sağlayan dershanelerin kapatılmasını öngören çalışmalar, hükümetin bir kere daha örgütün medya organlarında hedef olmasına yol açtı. Dershanelerin dönüştürülmesini kendi amaçları için bir tehdit olarak algılayan paralel yapı, Taraf gazetesinin 28 Kasım 2013'te attığı "Gülen'i bitirme kararı 2004'te MGK'da alındı" manşeti ile dershanelerin Gülen'i bitirmek için kapatıldığını ortaya atarak gerilimi iyice tırmandırdı.

Psikolojik Savaş stratejisini bir adım daha ileriye götüren FETÖ, Türkiye'de hükümet değiştirecek ve kargaşa oluşturacak hamleler yapmaya başladı. 2010 referandumundan itibaren muhalefet partilerini dizayn etmeye, orduya ve istihbarat örgütlerine yönelik yıpratıcı yayınlarına hız veren FETÖ'nün hedefinde bu kez ülkenin seçilmiş hükümeti vardı. Psikolojik savaşın genel prensipleri arasında yer alan iktidarları yıpratma ve fesat tohumları ekme yöntemiyle ülkede güvensizlik, bozgunculuk ve istikrarsızlığı körükleyecek atmosferi oluşturdu. FETÖ Bu amaçla hükümet içerisinde bazı kimselerin yolsuzluğa bulaşmasını istismar ederek hükümete yönelik saldırıya geçti. Medya desteğiyle oluşturulan kamuoyu algısını kullanan bir yargı darbesi olan 17-25 Aralık 2013 operasyonu, yine Erdoğan'ı hedef alıyordu. Türkiye Cumhuriyeti'nin başbakanı ve bakanlarının hiçbir yargı kararı olmaksızın uzun süre yasadışı yollarla dinlendiği ve bu görüntülerin montajlanarak servis edildiği bu darbe girişimi, ülkeyi uzun süre felç eden psikolojik bir harekâttı. Paralel yapının medya ayağı olan Zaman, Bugün, Taraf gibi gazete ve internet sitelerine servis edilen önceden hazırlanmış fezlekelerin, gayri resmi yollarla elde edilmiş izleme kayıtlarının ve evlerde yapılan aramaların görüntüleri Hürriyet, Radikal ve Haber Türk gibi gazetelerin haber akışı içerisinde yer alarak hızla yayıldı.

Yolsuzluk operasyonu görüntüsü altında siyasi ve stratejik hedeflere uygun adımların atıldığı 17-25 Aralık, FETÖ'nün kirli yüzünü ve amaçlarını ifşa eden bir süreçti. Türkiye'yi istikrarsızlaştırmaya ve itibarsızlaştırmaya yönelik ciddi bir psikolojik harekât olan 17-25 Aralık operasyonları ile bütün dünyada ve iç kamuoyunda Türkiye'de büyük bir yolsuzluk yapıldığı algısı yayıldı. Hükümetin yolsuzlukları örtbas etmek için cemaate saldırdığı propagandası yapıldı. Paralel yapı uluslararası kamuoyunda Erdoğan'ı Gezi olaylarında “diktatör” olarak etiketledikten sonra, şimdi de “yolsuzluğa bulaşmış lider” yaftasını iliştirdi. Erdoğan'ın otoriterleşmeye başladığı algısı üzerinden Türkiye dördüncü nesil savaşların operasyonlarına açık hale getirildi. Son dönemde Türkiye'nin batıda yalnızlaşmasında ve oradan gelen “demokrasi, insan hakları ve basın özgürlüğü” gibi eleştirilerde, FETÖ'nün ürettiği argümanlar önemli bir rol oynadı.

FETÖ'nün Türkiye'ye karşı yürütülen uluslararası bir operasyonun, ilan edilmemiş bir hibrit savaşın taşeronlarından birisi olduğu tezini destekleyen en önemli olaylardan birisi, MİT tırlarına baskın hadisesi ile yaşandı. Gezi olaylarından itibaren yükselttiği istikrarsızlık ve kaos programında 17-25 Aralık'ta amacına ulaşamayan FETÖ, örgüt üyesi savcılar ve emniyet mensuplarının durdurduğu MİT tırları üzerinden “Türkiye terör örgütlerine silah veriyor” algısını ekledi. Paralel yapıya mensup emniyet ve yargı mensuplarının servis ettiği ve başta Zaman gazetesi olmak üzere örgütün medya kuruluşlarında paylaşılan bu haber, Türkiye'yi uluslararası arenada terörizmle özdeşirmeye yönelik psikolojik savaş hamlesiydi. Paralel yapının casusluk belgelerini 29 Mayıs 2015'te Cumhuriyet gazetesinde yayınlanmasıyla, Gezi olaylarından itibaren kurgulanan otoriterleşme ve terörizme destek gibi algılar pekiştirilmiş oldu. 30 Mart yerel seçimleri öncesi Dışişleri Bakanlığında gerçekleştirilen bir güvenlik toplantısına ait ses kayıtlarının sızdırılması ise, Türkiye'nin Suriye politikasına darbe vuran ve ulusal güvenliğe yönelik bir başka ciddi saldırıydı. Paralel yapının güdümünde yayınlarını sürdüren medya organları başta FETÖ olmak üzere PKK ve DHKP/C gibi öteki terör örgütlerinin amaçlarını perdeleyerek iç kargaşa çıkartmaya ve ülkeyi yönetilemez hale getirmeye yönelik haber ve yazılarla çıktılar.

Türkiye'nin aleyhine içerde ve dış dünyada bir cephenin taşeronluğunu yürüten ve ülkenin kurumları, siyasi partileri ve lideriyle ciddi bir kavgaya tutuşan FETÖ, 30 Nisan 2014 MGK'sında "Paralel Devlet Yapılanması" olarak nitelenerek ülkenin milli güvenliğine büyük tehdit oluşturduğu ifade edildi. Örgütün iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüterek milli güvenliği tehdit ve kamu düzenini bozma misyonu resmi olarak teyit edildi. FETÖ'ye yönelik operasyonlar başlatan Erdoğan görünürdeki hedefleriydi ancak örgütün asıl hedefinin Türkiye'nin bağımsızlık sistemini çökertmek olduğu anlaşılıyordu. Örgüt medyası yaptığı psikolojik savaş haber ve yorumlarıyla ülkeye düşmanlığını açıktan sergilerken; ordu, yargı ve emniyet içerisindeki güçlerinin önemli bir kısmını 15 Temmuz'a kadar uyuyan hücre konumunda tutmaya devam etti.

Medya ve iletişimin önemini henüz 1970'li yıllarda keşfederek kendi medyasını oluşturan, diğer medya organları üzerinde ise önemli etki gücü kazanan FETÖ, aynı başarıyı sosyal medyada da gösterdi. Sosyal medyada açtıkları çok sayıda hesap aracılığıyla örgütün amaçlarına hizmet eden kirli propaganda faaliyetleri yürütüldü. Psikolojik savaşın olmazsa olmazı olan istihbarat ve propaganda ağı kullanılarak sosyal psikolojisi belirlenen hedef kitlenin zaaf noktaları vuruldu. Sosyal paylaşım siteleri "Fuatavni, Haramzadeler, Başçalan, Yıldızkulis" gibi sahte hesaplardan ülkenin birlik ve bütünlüğünü bozmaya yönelik paylaşımları, örgütün medya organları ve internet sitelerinde haberleştirilerek geniş kitlelere ulaştırdılar. Bu hesaplardan yapılan paylaşımların gizemli bir kaynakla ilişkilendirilerek topluma duyurulmasıyla ilgi ve merakı körüklemenin amaçlandığı, aralıksız devam eden propaganda ile ise zihinlerin örgüt operasyonlarına hazırlanmasının sağlandığı açıktır.

15 Temmuz öncesinde bütün kirli tuzakları boşa çıkarılan FETÖ yazılı, görsel ve sosyal medyası üzerinden son olarak Cumhurbaşkanlığı Külliyesini 'kaçak saray', 'Yezid'in sarayı' diye niteleyerek, Erdoğan karşıtı propagandalarıyla yıkıcı faaliyetlerini sürdürdü. Erdoğan'ın tek adam rejimi kuracağı propagandasını temel stratejiye dönüştüren FETÖ,

Başkanlık sisteminin Türkiye'yi Batı'dan koparacağı ve ülkeyi kaosa sürükleyeceğini ana mesaj haline getirerek yaydı.

FETÖ'nün tertip ettiği çok sayıda kumpas ve davalar birlikte düşünüldüğünde, psikolojik operasyonların her türlüüne Türkiye'nin maruz bırakıldığı tespitini yapmak mümkündür. Yakın tarihimizin FETÖ'nün manipülasyonlarıyla medyada manşet olmuş olağanüstü gündem başlıklarının ülkeye karşı açılmış yeni nesil bir savaşın aşamaları olduğu anlaşılmaktadır. FETÖ'nün faaliyetlerinin Türkiye'ye karşı ilan edilmemiş bir vekâlet savaşına hizmet ettiği; psikolojik savaşın araçlarından olan propaganda, medyada seslendirilmeye başlandıktan ve maddî operasyonlar ya da maddî olgular ortaya çıkmaya başlayarak algı düzeyine ulaştıktan sonra fark edilebilmiştir. Oysa FETÖ'ye sufle veren istihbarat teşkilatları algılama yönetimi altında hedef kitlenin istenen ve belirlenen aşamalara gelebilmeleri için çok sayıda yöntem ve adım izlemiştir. Faaliyetin uygulanacağı nüfusun kültürel eğilimleri analiz edilmiş, zayıflıkları bulunmuş ve hassas noktaları belirlenmiştir. FETÖ medyasının yaptığı bu kültürel göstergelere göre propaganda temaları geliştirmekten ibarettir.

FETÖ ve arkasındaki güç odakları, psikolojik harekâtın birer unsuru olan insanları etkileme, yönlendirme ve zihin karıştırma metotlarını kullanarak medya aracılığıyla toplumu yönlendirmeyi, devleti zayıflatmayı, terörle mücadeleyi etkisizleştirmeyi, toplumsal kutuplaşmayı körüklemeyi ve seçilmiş hükümetleri ve yöneticileri tartışılır hale getirerek kaos ortamı yaratmayı bir program halinde adım adım uygulamıştır.

FETÖ yıllar öncesinden hazırlığını yaptığı toplumsal olayları yönetme kabiliyetini her alanda kullanarak Türkiye'yi devleti ve toplumuyla ciddi manada sarstıktan sonra, son olarak 15 Temmuz darbe girişimini hayata geçirmiştir. Ancak sokaklara inerek ülkesine sahip çıkan milletin direnişi karşısında başarılı olamamıştır.

Sonuç

Günümüzün teknoloji ve iletişim çağında devletlerarasındaki güç mücadeleleri terör eylemleri, darbeler ve medya manipülasyonları gibi yumuşak ve sert güç unsurlarını da içeren hibrit savaş yöntemleriyle yürütülmektedir. Nitekim Türkiye'de uzun süredir bu tür kompleks terör eylemlerine ve psikolojik harekâtlara müsait ortam ve vasıtalar uygulanmaktadır. Ülkenin ordusunun en hassas unsurlarının ele geçirilmesi, polisinin, yargısının ve medyasının devletin meşru düzenine paralel bir güç tarafından yönetiliyor olması ancak yeni nesil savaşlar ile mümkündür.

Nitekim yumuşak güç unsurlarından medya, FETÖ tarafından 15 Temmuz kalkışmasına zemin hazırlanmasında önemli bir araç olarak yıllarca kullanılmıştır. Örgüt medya desteğiyle toplumsal algıyı yöneterek Türkiye'nin en saygın kurumlarını kumpas ve tuzaklarla tasfiyeye çalışmıştır. Balyoz ve Ergenekon gibi davalar sayesinde TSK personeli üzerinde darbeci ve casus gibi ithamlar üzerinden psikolojik baskı yaratılırken, orduya kendi militanlarını yerleştirme fırsatı bulmuştur.

Askeri vesayetin kaldırılması, darbelerle hesaplaşma ve derin devletten kurtulma gibi söylemlerin etkisinde kalan Türkiye'nin çok değişik kesimlerinden akademisyen, siyasetçi, medya mensubu ve bizatihi halkın kumpas davalarında askeri yalnız bırakarak Türk Ordusuna yapılan operasyonu görmesi engellenmiştir. Bu süreçte Türk Silahlı Kuvvetlerinin milletin gözündeki saygınlığının büyük yara alması, AB üyelik mekanizmaları ve ABD'nin "ılımlı İslam" projelerinde öngörülen TSK'nın etkisizleştirilmesi amaçları gerçekleşmiştir. Türkiye'nin güvenliğinden sorumlu askerin yargı koruması kaldırılarak millet ile arasında nifak tohumları ekecek faaliyetlere hız verilmiş, TSK'nın direnç göstermemesi için Genelkurmay Başkanı düzeyinde tutuklama yapılarak korku iklimi oluşturulmuştur.

Türkiye devletinin ve seçilmiş yöneticilerinin teröre destek veriyor algısını oluşturmak için gizli toplantıları casusluk amaçlı dinleyerek ifşa etmek, MİT tırları komplosuyla uluslararası kamuoyunda Türkiye'yi terör destekçisi suçlamasıyla töhmet altında bırakmak, emniyet ve yargıdaki üyeleri vasıtasıyla yasadışı izleme, dinleme ve şantaj yaparak siyaseti dizayn etmek ve hükümeti devirmeye teşebbüs etmek gibi faaliyetleri sıralandığında, FETÖ örgütünün Türkiye'ye karşı ilan edilmemiş bir savaşın taşeronu olduğu anlaşılmaktadır.

Örgütün yıllarca sürdürdüğü devlete sızma, kaos ve istikrarsızlığa yönelik kumpas ve suikastlar tipik psikolojik savaş yöntemleridir. Başta yargı ve güvenlik bürokrasisine olmak üzere, toplumda devlete karşı duyulan güvenin yok edilmesi için faaliyette bulunmak yumuşak güç araçlarıyla yürütülen gizli savaş uygulamalarıdır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve devlet bürokrasisinin itibarsızlaştırılması, devletin ve hükümetin zafiyet içerisinde gösterilmesi ilan edilmemiş bir hibrit savaşın can alıcı hamleleridir. Devletin en mahrem bilgilerinin özel bir kurgu içerisinde örgüt medyası aracılığıyla servis edilerek ülke genelinde tartışma ve kaos ortamına zemin hazırlanması, Türkiye'de anayasal düzeni ortadan kaldırmaya ve değiştirmeye yönelik bir stratejinin, dolayısıyla psikolojik savaşın uygulamaları olduğu anlaşılmalıdır.

Yumuşak güç aracı olarak kullanılan paralel devlet yapılanması, kendilerine tayin edilen politik ve ideolojik hedefler doğrultusunda yumuşak güçten sert güç kullanımına geçerek 15 Temmuz'da sivilleri hedef alarak korku ve dehşet yaymak suretiyle toplumun

iradesini esir almak misyonunu yerine getirmiştir. O güne kadar örgütün kamuoyuna hizmet ve eğitim hareketi görüntüsü vermesine rağmen, kadrolaşma hedeflerinin askeri ve stratejik birimlere, stratejik bilginin, paranın ve gücün olduğu yerlere yönelmesi dikkat çekicidir. Örgütün bilhassa medya, güvenlik bürokrasisi ve istihbarat alanına nüfuz etmeye çalışması, Türkiye'ye karşı yürütülen yumuşak güç savaşının araçlarından birisi olduğunu ortaya koymaktadır.

15 Temmuz'da zorlayıcı ve şiddet içeren eylemlerle kitlelerde korku ve endişenin yaygınlaşması sağlanarak, örgütün iç ve dış kamuoyunda reklamı yapılırken, devlet güçlerinin halkı koruyamadığı mesajı verilmiştir. Darbe girişimi TSK'nın yanı sıra MİT ve Emniyet gibi devletin saygın kurumlarına madden ve manen zararlar vermiştir. Hibrit tehditlere karşı güvenliği yeterince sağlayacak hazırlık ve donanımda olmadığı ortaya çıkan devletin kriz yönetim sistemi sınıfta kalmıştır.

Buna karşılık ülkenin seçilmiş meşru yönetiminin toplum üzerindeki politik meşruiyetinin sorgulanması ve yıpratılması için bilhassa medya yoluyla yürütülen psikolojik savaş uygulamalarından nihai sonuç alınamamıştır. Bunda FETÖ'nün en güçlü örgütlenmeleri arasında yer almasına rağmen, medya üzerinden istediği algıyı yeterince oluşturamaması etkili olmuştur. Aynı şekilde darbe girişimindeki başarısızlığın nedenleri arasında da, askeri sevk ve idare hatalarının yanı sıra, medya üzerinden başarı algısı eksikliği önemli bir faktör olarak sayılmalıdır. FETÖ medyaya yaptığı bütün yatırımlara rağmen başlangıcından itibaren halk desteğini arkasına alabilecek bir seviyeye ulaşamamıştır. Başarı algısı oluşturulamamasında FETÖ'nün sapkın kimliği önemli bir faktör olarak görülmelidir.

Sanayi toplumunun bir yüzyılı bulan değişim ve dönüşümünün çok büyük bir hızla gerçekleştiği günümüzde adeta zaman sıkışması yaşanmaktadır. Gelişmelerin hızı ve değişim sürecini zamanında algılayamayan toplumlar değişimin sonucunu seyretmekle yetinmektedir. Birçok alanda olduğu gibi, Türkiye'nin milli güvenliğine yönelik hibrit tehditlerle ve yumuşak güç unsurlarıyla mücadele yöntem ve anlayışını sanayi toplumu yaklaşımından kurtararak 21. yüzyılın güvenlik algılamalarına uyumlu hale getirmesi bir zorunluluğa dönüşmüştür. Türkiye'nin 15 Temmuz sürecinde acı bir şekilde yaşadığı üzere, tehdit artık tek boyutlu ve devletten devlete değil, asimetrik ve çok boyutlu bir şekil almıştır.

Bilgiye sahip olan ve yönlendirenlerin aynı zamanda gücün de sahibi olduğu günümüzde, devletlerarasında yapılan psikolojik savaşın en önemli silahının da bilgi olduğu gerçeği dikkate alınmalıdır. Yeni nesil savaşların bir aracı olarak kullanılan bilgi ve bilişim teknolojileri aynı zamanda çözümün de en önemli parçası olarak kullanılmalıdır. Yeni savaşları kazanmanın yolu, devletin yanı sıra toplumun da doğru bilgiye ulaşmasından ve

donanımlı olmasından geçmektedir. Çağımızın bir gerçeği olan, ülkelerin gücü ve kabiliyetleriyle orantısız asimetrik bir güce sahip olmalarına ve etki yaratmalarına olanak veren bilgi teknolojilerine sahip olmanın yolları aranmalıdır.

Bilgi çağını yakalamış hiçbir devletin uluslararası güç mücadelelerinin bir aracı olan yumuşak güç unsurlarının kendi ülkelerinde kontrolleri dışında faaliyetlerine fırsat vermeyecektir. Buna karşılık Türkiye’de toplum üzerinde önemli etkiye sahip medya kuruluşları ve hemen her alanda örgütlenme fırsatı bulan STK’ların toplumsal dokuya ve ulusal güvenliğe yönelik faaliyetlerine ilişkin yeterli kontrolün olmadığı anlaşılmıştır. Türkiye kendi toplumsal hassasiyetlerinin başka ülkeler tarafından kullanılmasına fırsat verecek medya ya da STK faaliyetleri konusunda daha hassas olmalıdır.

Toplumsal kutuplaşmaların önüne geçmenin, bütün vatandaşları kapsayıcı milli kimliği güçlendirmeye yönelik politikalara önem vermenin, ülkenin sınırlarını sadece askerlerle korumanın yetmeyeceği, asıl beşeri varlığı güçlendirmenin bir ihtiyaç olduğu benimsenmelidir.

Buna karşılık Türkiye’nin de uluslararası arenada bir çekim merkezi haline gelmesine yardımcı olacak yumuşak güç kaynakları konusunda dünyanın en zengin ülkelerinden birisi olduğu unutulmamalıdır. Türkiye tarihi, coğrafi, kültürel, etnik, dini ve modern zenginlikleri üzerine inşa edeceği yumuşak güç konseptiyle güvenlik duvarları arkasında savunma yapmak yerine bölgesinin ve dünyanın çekim merkezine dönüşme potansiyelini kullanmalıdır.

Kaynakça

- Adamson, W. G., (1997). *The Effects of Real – Time News Coverage on Military Decision – Making*, Maxwell AFB, Alabama: Air Command and Staff College.
- Amble, J. C. (2012). “Combating Terrorism in the New Media Environment”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 35(5), 339-353.
- Anderson, A., (2003). “Risk, Terrorism, and the Internet”, *Knowledge, Technology, Policy*, 16 (2), 24-33.
- Barrett, B. ve Braham, P., (1995). *Media, Knowledge and Power*, London: Routledge.
- Chen, T. ve Walsh, P. J., (2009). *Guarding against network intrusions*. Vacca, J. R. (Ed.) *Computer and Information Security Handbook*, Morgan Kaufmann Publishers, 53-66.
- Crawley, J. W., (1999). “Net Hums With News About War”, *The San Diego Union – Tribune*, 30 Mart 1999.
- Eker, S., (2015). “Savaş Olgusunun Dönüşümü: Yeni Savaşlar ve Suriye Krizi Örneği”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 31-66.
- Erdoğan, R. T., (2016). “Diyanet İşleri Başkanlığı Olağanüstü Din Şurası Açış Konuşması”, *Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY Olağanüstü Din Şurası Kararları*, Ankara: TDV.
- Ersanel, N., (2001). *Siber İstihbarat*, Ankara: ASAM.
- Gürcan, M., (2012). “Savaşın Evrimi ve Teorik Yaklaşımlar, Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri, (Ed. Atilla Sandıklı), İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Hammes, T. X., (2004). *The Sling and the Stone: On War in the 21st Century*, St. Paul: MN Zenith Press.
- Hiebert, E., (1991). “Public Relations as a Weapon of Modern Warfare”, *Public Relations Review*, 17.
- Kaya, A. R., (1985). *Kitle İletişim Sistemleri*, Ankara: Teori Yayınları.
- Kumkale, T. T., (2007). *Psikolojik Savaş Küresel İşgal*, İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Macbride, S., (1993). *Bir Çok Ses, Tek Bir Dünya*, UNESCO Uluslararası Komisyon Raporu, Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yayını.

- Manheim, J., (2001). "Talking Points for Meeting with Staff of Senate Foreign Relations Committee", in Christopher Ross, «Public Diplomacy Comes of Age », The Washington Quarterly: printemps, 2002.
- Marnicio, A., (2014). 'From Progressive to Repressive: The Role of Social Media in the Syrian Conflict'. In Trajectories of Change: Challenge and Transformation in the Wake of the Arab Spring. Houston: Rice University's Baker Institute for Public Policy.
- McNair, B., (2009). News and Journalism in the UK, 5th ed., New York: Routledge.
- Neumann, E. N., (1992). The Contribution of Spiral of Silence Theory to an Understanding of Mass Media. New York: Paragon House.
- Noya, J., (2005). The Symbolic Power of Nations, Real Instituto Elcano, Working Paper (WP), 35(2005).
- Nye, J., (2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics, New York: Public Affairs.
- Nye, J., (2003). Amerikan Gücünün Paradoksu, İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Nye, J., (1990). Bound to Lead: The Changing Nature of American Power, New York: Basic Books.
- Ölçekçi, H., (2017). "Renkli Devrimler, Arap Baharı ve 15 Temmuz Darbe Girişiminde Ayrışan Toplumsal Hareketler ve Medyanın Rolü", Uluslararası 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Türkiye Sempozyumu, Muş Alparslan Üniversitesi.
- Özdağ, Ü., (2008). İstihbarat Teorisi, Ankara: Kripto Yayınları.
- Özdağ, M., (2000). Stratejik Düşüncenin Sivil ve Askeri Hayatta Kullanılması, Ankara: Asam Yayınları.
- Puddephatt, A., (2006). "Voice Of War: Conflict And The Role Of The Media", International Media Support.
- Qualter, T.H., (1979). Propaganda and Psychological Operations, New York: Random House.
- Solak, İ., (1998). Ecevit, Gülen'i Kararlılıkla Savunuyor, Hürriyet Gazetesi, 30 Mart 1998.
- Talimname, KKT 100-5 (1998). Harekât Talimnamesi.
- Toker, Y. ve Dilmaç, S., (1992). Psikolojik Harekât ve Propaganda, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Yayınları.
- Tzu, S., (2008). Savaş Sanatı, İstanbul: Kastaş Yayınları.
- Yılmaz, S., (2011). "Yumuşak Güç ve Evrimi", Turan Stratejik Araştırmalar, 3(12), 31-36.
- Yılmaz, S., (2008). Güç ve Politika, Ankara: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Weimann, G. (2006). Terror on the Internet: The New Arena, The New Challenges, Washington DC: United States Institute of Peace.
- Wenger, A., (2001). The Growth of Soft Power and the Challenges of Global Governance, Information & Security, 7, 5-11.

İnternet Kaynakları

- BBC., (2013). "Profile: Fethullah Gulen's Hizmet Movement", 18 Aralık 2013, (22.08.2017).
- Bingöl, O., (2015). Hibrid Savaş, Rusya ve Türkiye, <http://merkezstrateji.com>, (16.08.2017).
- Chatriwala, O., (2011). Wikileaks El Cezire Hakkında Ne Söylüyor, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/09/110921_aljazeera_new_boss.shtml, (11.08.2017).
- Economist, (2010). "Cyberwar: War in the Fifth Domain," <http://www.economist.com/node/16478792>, (25.08.2017).
- Global Security, (2017). <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/index.html> (30.08.2017).
- Habertürk, (2016). Hrant Dink Cinayetinde 9 Yıl Sonra Yeni Görüntüler, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1292658-hrant-dink-cinayetinde-9-yil-sonra-yeni-goruntuler>, (06.08.2017).
- Habertürk, (2015). Bülent Arınç'a Suikast Yapılacağı İddiasıyla Başlatılan Soruşturma Tamamlandı, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1051673-bulent-arinca-suikast-yapilacagi-iddiasıyla-baslatilan-sorusturma-tamamlandi>, 10.08.2017).
- Ma, S., (2014). "The Role of Global Media in Public Diplomacy", http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2014-01/11/content_17230295.htm, (02.07.2017).
- Nye, J., (2006). "Yumuşak Güce Daha Fazla Başvurmaliyiz", The DailyStar, (Çev. Radikal Gazetesi, <http://www.radikal.com.tr/yorum/yumusak-guce-daha-fazla-basvurmaliyiz-791867/>) (30.06.2017).
- Resmi Gazete, (2016). Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler İle Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, www.resmigazete.gov.tr, (18.07.2017).
- Yeni Şafak, (2017). 15 Temmuz Darbe Girişimi, <http://www.yenisafak.com/15temmuz/feto-yapilanmasi-kurulus-detay>, (16.08.2017).